

Nr 91

Av herr **Peterson, Eric, m. fl.**, om åtgärder till hjälp åt ensamstående.

(Lika lydande med motion nr 110 i Andra kammaren)

Det förefaller rimligt att samhällets aktiva reformpolitik främst inriktar sig på grupper där många lever på existensminimum, såsom många folkpensionärer och lågavlönade, samt på dem som har dryga omkostnader för barn och för vården av dem, alltså flerbarnsfamiljer med små inkomster. Vid avvägningen av våra resurser är det dock av stor vikt att inte skapa motsättningar mellan olika grupper i samhället. Ett sådant förhållande tycks tyvärr hålla på att uppstå mellan den stora gruppen av ensamstående och övriga medborgargrupper. De ensamstående i arbetsför ålder utgör ca 1 miljon. Det totala antalet uppgick till 1,5 miljon, en så stor grupp alltså att deras rättmätiga krav i framtiden knappast kan förbises på det sätt som nu sker.

Vi anser det vara befogat att i en samlad översyn få kartlagda de missförhållanden som denna kategori uppenbarligen träffas av och som är mest påtagliga på skatte-, bostads- och vårdområdena.

Skattefrågan

Familjebeskattningsens framtida utformning ligger nu under utredning. En rättvisare beskattning av grupper oavsett civilstånd måste bli lösningen av problemet. De ogifta är med vårt nuvarande skattesystem orättvist behandlade i jämförelse med gifta utan barn eller med barn över 16 år. Att familjer med barn får en gynnsammare behandling i skattehänseende — framför allt genom barnbidrag, vilka kan betraktas som en skattereduktion — är naturligt i ett skattesystem som bygger på den s. k. skatteförmågeprincipen. Principen bör vara att samhällets familjepolitiska stöd skall anknytas till barnen.

Bostadsfrågan

De ensamstående drabbas i särskilt hög grad av den svåra bostadssituationen i vårt land. En ensamstående får i många kommuner — oavsett behovet av bostad — vänta betydligt längre på en sådan än andra kategorier bostadsökande. Detta innebär i praktiken ofta att ensamstående helt enkelt inte kan få bostad genom förmedlingen. De lägenheter som erbjuds ensamstående genom bostadsförmedlingen håller ofta mycket låg utrymmesstandard — i

regel inte större än ett rum och kokvrå. De ensamstående hänvisas därigenom inte sällan till att permanent vara inneboende med allt vad detta för med sig av negativa effekter.

En särskild aspekt på de ensamståendes bostadsproblem utgör de svårigheter som ibland uppstår vid skilsmässor, där den ena parten — vanligen mannen — plötsligt mister sin bostad och tvingas till ett förnedrande flackande mellan tillfälliga sovplatser. Sådana påfrestningar, som inträffar i en redan mycket svår situation, ökar riskerna för asocialitet och alkoholmissbruk.

Inte minst för att förbättra de ensamståendes bostadssituation är det angeläget att kraftfulla åtgärder vidtages. När bostadsbyggnadsprogrammen upprättas är det nödvändigt att även de ensamståendes behov av tillfredsställande bostäder beaktas. Behovet av boendeservice för ensamstående bör också beaktas när det gäller uppförandet av servicehus och serviceområden. En snabb utbyggnad av dessa kan — vilket folkpartiet sedan flera år framhållit — i hög grad underlätta lösningen av boendefrågan för de ensamstående.

Bostadsstyrelsen framhåller i sitt yttrande över motionerna I: 295 och II: 369 1968 att det är möjligt att personer med fysiska och psykiska men relativt sett utgör en större grupp bland de ensamstående än bland övriga kategorier av boende. För sådana handikappade är kanske insprängda smålägenheter eller uthyrningsrum inte alltid den bästa lösningen på bostadsfrågan. Kontaktsvårigheter kan vara orsak till den isolering en del av dessa befinner sig i, och denna markeras ytterligare om inte bostadsformen underlättar kontakterna med omgivningen, såsom fallet kan vara för boende i kollektivhus eller liknande. En ökad produktion av sådana hus bör därför övervägas jämsides med en ökning av beståndet av smålägenheter.

Vi instämmer i denna bedömning.

Bostadsstyrelsen har tidigare framhållit önskvärdheten av elastiska lägenhetstyper. Sådana kan bl. a. åstadkommas genom produktion av smålägenheter som kan slås samman till större lägenheter eller genom att större lägenheter förses med uthyrningsrum med egen ingång, toalettrum och kokskåp.

Ensamstående som saknar vårdnaden om barn kan inte få den hjälp till en hygglig bostad med inredning som bostadslånen utgör. Det uppfattas lätt som ett utslag av bristande vilja från samhället att förstå de ensamståendes bostadsproblem.

Vårdfrågan

Sjuka människor har särskilda vårdbehov, något som samhället också tar i betraktande inom vårdsektorn. Men det ligger i sakens natur att ensamstående personer, som blir sjuka, kommer i en ännu sämre situation än två makar. I det senare fallet kan dock den ena bli till hjälp och stöd för den andre. Bland åldringar som lämnats utan vård inträffar tragedier som inte

är värdiga vårt välfärdssamhälle. Det fordras därför en utökad bevakningstjänst för de ensamstående. Framst gäller detta åldringar, men även yngre ensamstående kan vara i lika stort behov av hjälp i akuta sjukdomssituationer som andra. Hemhjälpsverksamheten bör därför utbyggas så att dessa inte sättes på undantag. I den mån som det nuvarande stimulansbidraget till kommunerna inte medger en utökad hemvårdsverksamhet, som innesluter även de ensamstående, bör en översyn av denna ske.

Hemmadöttrarna

Försörjningen av en grupp av ensamstående, nämligen de s. k. hemmadöttrarna, har vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens behandling utan att en tillfredsställande lösning av deras ekonomiska problem kunnat nås. Självfallet bör de som anser sig vara i stånd därtill — efter omskolning eller rehabilitering — slussas ut i arbetslivet igen. Vissa av dessa kvinnor är emellertid på grund av ålder och allmän svaghet inte i stånd att med den arbetstakt som nu fordras på en arbetsplats vara tillräckligt effektiva. I vissa fall kan de av medicinska skäl få en förtidspension. Men det återstår hur man än bedömer denna grups status ett inte obetydligt antal som helt enkelt blir socialfall efter att under många år genom att vårda anhöriga ha gjort en ytterst betydelsefull samhällsinsats och därtill en insats som inbesparat inte oväsentliga belopp för samhället. En generösare bedömning av möjligheterna för denna grupp att erhålla förtidspension bör ske.

Ensamstående med barn

För ensamstående med barn är ett tillräckligt samhällsstöd för barntillsynen ett ofrånkomligt villkor för att de skall kunna utföra en effektiv arbetsinsats. Redan detta att samhället ställer krav på många att med ofta otillräckliga underhåll och låga bidragsförskott försörja och vårda barn och klara sin egen försörjning med ett yrkesarbete utgör en mycket stor påfrestning. Hjälp med barntillsynen i form av mer utbyggda barnstugeplatser och familjedaghem samt bättre service vid planering av ny bebyggelse är viktiga åtgärder för att förbättra situationen för många ensamstående med barn. När barnen blir sjuka och inte kan tas om hand på daghem, blir mångas situation ohållbar. Ett förslag att därvid ersättning från försäkringskassa skall utgå till modern efter samma beräkningsgrunder som om hon — eller om det gäller en ensamstående far denne — vore sjuk bör övervägas.

Ovanstående utgör exempel på situationer och problemkomplex som måste lösas för att inte de ensamstående skall behöva inta den särställning i samhället som de nu med rätta ofta anser vara fallet. Uppfattningen att de ensamståendes problem löses bäst därigenom att de prövas såsom integrerade i motsvarande problem för samtliga grupper i samhället delas inte av oss. Med tillämpning av enbart en sådan metodik finns betydande risker att åt-

skilliga för de ensamstående allvarliga frågeställningar inte kommer att uppmärksammas. I vissa fall torde också mer adekvata lösningar kunna utarbetas om översynen ges en bredare karaktär. Vi anser att en samlad översyn av de ensamståendes problem är synnerligen nödvändig.

Med hänvisning till vad i motionen anförts får vi hemställa,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om en skyndsam, allsidig översyn av de problem och svårigheter som möter olika kategorier ensamstående i samhället samt framlägga förslag till effektiva åtgärder för att avhjälpa och undanröja dessa problem och svårigheter.

Stockholm den 20 januari 1969

Eric Peterson (fp) Ruth Hamrin-Thorell (fp) Birger Lundström (fp)
